

Umsögn samtakanna Orkan okkar um tillögu til þingsályktunar um ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar, nr. 93/2017, um breytingu á IV. viðauka (Orka) við EES-samninginn (þriðji orkupakkinn), 777. mál.

Við undirrituð höfum kynnt okkur framkomna þingsályktunartillögu (777. mál) og frumvörp til laga sem henni tengjast (782. og 791. mál), rætt málið á fjölsóttum fundum og við marga sérfróða aðila.

Niðurstaða okkar er sú að Alþingi eigi ekki að heimila ríkisstjórninni að staðfesta ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar nr. 93/2017 frá 5. maí 2017 um breytingu á IV. viðauka (Orka) við EES-samninginn frá 2. maí 1992. Alþingi eigi ekki að heimila að þær gerðir sem taldar eru upp í umræddri tillögu verði teknar upp í EES-samninginn eða innleiddar í landslög.

Margar ástæður lúta að ofangreindri niðurstöðu. Þær varða meðal annars rétta framkvæmd EES samningsins, stjórnarskrá Íslands, sérstöðu og hagsmuni Íslands í orkumálum og afstöðu almennings til málsins.

Um samtökin Orkan okkar

Orkan okkar eru þverpólitísk samtök einstaklinga sem vilja standa vörð um sjálfsákvörðunarrétt Íslands í orkumálum. Samtökin voru stofnuð í október 2018 til þess að vekja athygli á mikilvægi orkuauðlindarinnar fyrir lífskjörin í landinu og kynna rök gegn frekari innleiðingu orkulöggjafar ESB hér á landi. Samtökin eru opin öllum sem vilja styðja málstaðinn.

Hátt í sjö þúsund manns hafa gengið í hópinn Orkan okkar á Facebook en í þann hóp eru allir velkomnir sem eru sammála því að Íslendingar eigi sjálfir að stýra eigin orkumálum og því beri að hafna innleiðingu þriðja orkulagabálks ESB hér á landi.

Auk þessa hafa fleiri en tíu þúsund manns tekið undir áskorun Orkunnar okkar á netinu til þingmanna um að hafna orkupakkanum. Söfnun áskorana til þingmanna mun halda áfram á meðan Alþingi hefur málið til meðferðar. Nánari upplýsingar má finna á vefsíðu samtakanna:

www.orkanokkar.is

Einhliða fyrirvari í innleiðingu veldur lagalegri óvissu

Ríkisstjórnin hyggst taka allan þriðja orkupakkann upp í EES samninginn án nokkurs fyrirvara en innleiða reglugerðir 713/2009, 714/2009 og 543/2013 í íslenskan rétt með þeim einhliða lagalega fyrirvara að þær "*komi ekki til framkvæmda*" hér á meðan landið er ótengt raforkumarkaði ESB. Þessari leið fylgir lagaleg óvissa.

Með því að innleiða orkupakkann í EES samninginn er Ísland bundið að þjóðarrétti til að innleiða hann að fullu í íslenskan rétt. Ekki eru fordæmi þess að aðildarríki samningsins hafi tekið sér einhliða undanþágur frá þeirri skyldu. Til þessa hafa undanþágur komið frá sameiginlegu EES-nefndinni þar sem allir aðilar samningsins eiga fulltrúa.

Eftirlitsstofnun EFTA (ESA) ber að stefna aðildarríkjum fyrir ranga innleiðingu. Í raun gæti hver sem er stefnt Íslandi fyrir EFTA dómstólinn fyrir innleiðingarbrott. Fremur líklegt verður að telja að Ísland yrði þá dæmt til að fella niður einhliða fyrirvara sinn um tengingu. Þá kæmu reglugerðirnar „*til framkvæmda*“ en afleiðingar þess hafa ekki verið greindar.

Hinn lagalegi fyrirvari um grunnvirki er ekki kominn fram

Þingmenn veita því eflaust athygli að í sjálfri tillögunni til þingsályktunar á þingskjali 1237 er enginn fyrirvari. Verði tillagan samþykkt óbreytt mun því allur orkupakkinn tekinn inn í EES-samninginn og Ísland verður þá bundið að þjóðarrétti til að innleiða alla þá löggjöf sem af honum leiðir.

Með ákvörðun 93/2017 veitti sameiginlega EES-nefndin Íslandi undanþágu frá innleiðingu fjögurra gerða orkupakkans er varða jarðgas. Í þeim tilfellum er orðalag nefndarinnar skýrt: „*Reglugerðin gildir ekki um Ísland.*“ Alþingi er því ekki skuldbundið til að innleiða þær reglur í íslenskan rétt. Því miður veitti sameiginlega EES-nefndin ekki slíkar undanþágur frá þeim fjórum gerðum pakkans sem varða raforkumarkaðinn. Ísland er því skylt að innleiða þær í íslensk lög verði tillagan samþykkt.

Í greinargerð með þingmálinu (þingskjal 1237) er samt sem áður boðað að verði tillagan samþykkt muni reglugerðirnar innleiddar í íslenskan rétt með „*lagalegum fyrirvara um að grunnvirki sem gera mögulegt að flytja raforku milli Íslands og orkumarkaðar ESB verði ekki reist eða áætluð nema að undangenginni endurskoðun á lagagrundvelli reglugerðarinnar og komi ákvæði hennar sem varða tengingar yfir landamæri ekki til framkvæmda fyrr en að þeirri endurskoðun lokinni.*“

Þau frumvörp sem leiða af reglugerðum 713/2009, 714/2009 og 543/2013 hafa ekki enn verið lögð fram. Því hefur ekki gefist tækifæri til að skoða hvernig hinn lagalegi fyrirvari verður útfærður, til hvaða ákvæða hann mun ná eða leggja mat á áhrif hans á innleiðinguna. Við teljum að Alþingi hljóti að fresta umfjöllun sinni um þingsályktunina þar til þessi frumvörp hafa komið fram og útfærsla fyrirvarans er orðin ljós.

Rétt er að vekja athygli á því að komi til ágreinings, verður EES-samningurinn túlkaður af EFTA-dómstólnum samkvæmt þeim ákvæðum sem í samningnum eru, en ekki samkvæmt ákvæðum í löggjöf Íslands eða pólitískum yfirlýsingum.

EES-samningurinn fer ekki í uppnám þótt Alþingi hafni orkupakkanum

Þegar ákvarðanir sameiginlegu EES-nefndarinnar kalla á lagasetningu hér á landi eru þær teknar með fyrirvara um samþykki Alþingis sbr. 21. gr. stjórnarskrárinnar. Frá upphafi hefur það verið ein

af forsendum EES-samningsins að aðildarríki geti hafnað löggjöf og lagbreytingum frá ESB. Í EES-samningnum eru ákvæði til að finna farsæla lausn í slíkum tilvikum.

Í 102. gr. EES-samningsins er fjallað um hvernig skuli bregðast við ef ekki næst samkomulag. Sameiginlega EES-nefndin skal þá „*gera sitt ýtrasta til að finna lausn sem aðilar geta sætt sig við*“. Slík lausn gæti í þessu tilfalli falist í því að nefndin samþykkti að Ísland væri undanþegið orkupakkanum í heild sinni en ekki bara þeim hluta hans sem varðar jarðgas, enda er Ísland ekki tengt orkumarkaði ESB.

Sameiginlega EES-nefndin veiti Íslandi gilda undanþágu

Sameiginlegur skilningur utanríkisráðherra Íslands og framkvæmdastjóra orkumála í framkvæmdastjórn ESB frá 20.3.2019 er:

„Raforkukerfi Íslands er eins og stendur einangrað kerfi og ekki tengt við raforkusæstreng milli Íslands og orkukerfis innri markaðar ESB. Í því ljósi hefur stór hluti ákvæða þriðja orkupakkans, þ.e. þau sem varða viðskipti og grunnvirki fyrir raforku yfir landamæri, ekki gildi eða neina raunhæfa þýðingu fyrir Ísland á meðan enginn raforkusæstrengur er til staðar.“

Þótt pólitísk yfirlýsing af þessu tagi hafi ekki mikla þýðingu fyrir dómi þá gæti hún verið leiðbeinandi fyrir fulltrúa ESB í sameiginlegu EES-nefndinni. Undanþága á þeim vettvangi ætti því að vera auðsóttari nú og í raun skylt að láta á það reyna hvort hún geti fengist, áður en lengra er haldið með málið. Með undanþágu frá sameiginlegu EES-nefndinni væri lagalegri óvissu eytt bæði gagnvart EES samningnum og stjórnarskránni.

Ekki ógn við EES-samninginn að óska eftir undanþágu

Sem betur fer bendir ekkert til þess að aðilar EES-samningsins hafi beitt íslensk stjórnvöld þrýstingi til að samþykkja orkupakkann. Enda væri slíkt afar óeðlilegt og EES-samningurinn þá í uppnámi ef Alþingi gæti ekki, þegar á reynir, hafnað lagasetningu með málefnalegum rökum. Það er sameiginlegur skilningur aðila að Ísland sé ekki tengt við raforkumarkað ESB. Við þær aðstæður ætti að vera eðlilegt að Ísland sé undanþegið innleiðingu löggjafar orkumarkaðar ESB.

Mörg fordæmi um undanþágur í EES-samningnum

Sameiginlega EES-nefndin hefur veitt aðildarríkjum ýmsar undanþágur. Ísland hefur sem dæmi fengið undanþágur frá innleiðingu regluverks um jarðgas, skipaskurði, járnbrautir og aðra löggjöf sem ekki eiga við hér á landi. Slíkar undanþágur hafa ekki valdið truflunum á samningnum eða fjórfrelsinu. Sama ætti við fái Ísland undanþágu frá löggjöf orkumarkaðar ESB. Enda gæti Ísland eftir sem áður innleitt löggjöf sameiginlega markaðarins um tækni- og öryggiskilyrði raftækja, orkumerkingar, visthönnun vöru o.fl.

Samþykkt orkupakkans getur valdið miklu ósætti um EES-samninginn

Yfirgnæfandi meirihluti almennings er andvígur því að vald yfir orkumálum landsins færist til stofnana ESB. Með orkupökkunum innleiðum við jafnframt löggjöf sem hvorki hentar aðstæðum á Íslandi né hagsmunum Íslands. Hluti framkvæmdavalds og dómsvalds í orkumálum flyst úr landi.

Nokkrir flokkar hafa ályktað gegn framsali valds í orkumálum til ESB og má þar nefna Framsóknarflokk, Sjálfstæðisflokk, Miðflokk og Flokk fólksins en fram til þessa hefur VG lagst

gegn því að Ísland undirgangist lög og reglur ESB í raforkumálum og má í því sambandi minna á harða andstöðu þingmanna flokksins gegn orkupökkum eitt og tvö.

Frá því orkupakkinn var lagður fram á þinginu hafa ríflega 10.000 manns tekið þátt í áskorun samtakanna Orkan okkar til þingmanna um að hafna honum.

Fjórdi orkupakkinn er handan við hornið og framkvæmdastjóri orkumála ESB hefur nýlega gefið í skyn hvers sé að vænta í þeim fimmta. Orkumál eru stórpólitískt málefni fyrir ESB og einnig Ísland. Hagsmunir Íslands og ESB fara hins vegar illa saman enda aðstæður gjörólíkar. Með því að undanskilja Ísland löggjöf orkumarkaðar ESB mætti draga úr hættu á að hér á landi magnist upp veruleg óánægja með EES samninginn.

Orkupakkar ESB markaðsvæða orkukerfið án lýðræðislegrar umræðu

Ísland framleiðir tífalt meiri raforku á hvern íbúa en ESB. Raforkukerfi landsins er að stærstum hluta í eigu hins opinbera og skilar miklum arði til samfélagsins. Þetta er kjörstaða fyrir almenning og alls ekki augljóst að almenningur muni njóta ávinnings af markaðsvæðingu kerfisins.

Orkupakkar ESB hafa flutt hingað markaðsvæðingu án þess að lýðræðisleg umræða hafi átt sér stað um þá stefnu. Hagkvæm orkufyrirtæki í eigu almennings voru bútuð upp með orkupökkum 1 og 2. Við það jókst kostnaður í raforkukerfi landsins og möguleikar til auðlindastýringar þrengdust. Stóriðja kaupir megnið af þeirri raforku sem framleidd er í landinu og þar skiptir máli fyrir okkur að geta samið af styrk til að fá sem hæst verð. Lítil hluti raforkunnar fer til smærri notenda og neytenda á verði sem í raun getur verið pólitísk ákvörðun.

Hér er óþarfi, og í raun skaðlegt, að búta upp orkufyrirtæki hins opinbera, einkavæða þau eða stofna söluskrifstofur eða raforkumarkað til þess að bjóða almenningi rafmagnið á lægra verði. En það er samt sú leið sem ESB hyggst fara. Fátt bendir til að stuðningur sé við þá leið meðal íslenskra kjósenda.

Sæstrengur til Íslands er enn á PCI-listanum

Tilvist sæstrengs til Íslands á listum ESB yfir mikilvæga uppbyggingu innviða staðfestir vilja ESB og aðila á Íslandi í því máli. Eðlilegt er að sæstrengurinn hverfi af öllum innviðalistum ESB og fari ekki þangað aftur nema í kjölfar lýðræðislegrar ákvörðunar að undangenginni opinni umræðu.

Utanríkisráðherra hefur sagt (m.a. á fundi í Salnum í Kópavogi 27. apríl) að búið sé að taka IceLink verkefni Landsnets og National Grid um raforkustreng milli Íslands og Skotlands út af lista ESB yfir mikilvæg innviðaverkefni. IceLink er samt enn á þeim lista og engin merki um að hann verði tekinn af honum.

Engin haldbær gögn hafa komið fram um að Ísland hafi óskað eftir því við ESB að IceLink verkefnið verði tekið af umræddum lista, né um að ESB hafi samþykkt slíka beiðni. Alþingi þarf því að inna utanríkisráðherrann eftir staðfestingu frá ESB um að IceLink sé ekki lengur á lista yfir PCI verkefni.

Ólíklegt að orkupakkinn samrýmist stjórnarskrá Íslands

Í álitserð lögmannanna, Friðriks Árna Friðrikssonar Hirst og Stefáns Mús Stefánssonar, um stjórnskipuleg álitamál vegna þriðja orkupakkans, sem unnin var fyrir Utanríkisráðuneytið, er varað

við lagalegri óvissu. Það er óheppilegt að þessum aðvörunarorðum var sleppt í annars ítarlegri greinargerð með þingsályktunartillögunni:

„Fram hefur komið að ekki standi til að innleiða 8. gr. reglugerðar nr. 713/2009 í landsrétt jafnvel þótt þriðji orkupakkinn væri tekinn upp í EES-samninginn (að undangengnu samþykki Alþingis á fyrirbyggjandi ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar frá 5. maí 2017), þar sem Ísland sé ekki tengt við innri orkumarkað ESB (t.d. gegnum sæstreng). Að mati höfunda er þó til þess að líta að samþykki Alþingi umrædda ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar óbreytta (og aflétti þar með stjórnskipulegum fyrirvara við hana), þá bakar Ísland sér **þjóðréttarlega skuldbindingu til að innleiða reglugerð nr. 713/2009 í landsrétt, með þeim breytingum/aðlögunum sem leiða af umræddri ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar, sbr. 7. gr. EES-samningsins. Myndi Íslandi því bera skylda til að innleiða reglugerðina í landsrétt með aðlögunum sem leiða af ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar. Þetta þýðir jafnframt að **taka verður afstöðu til þess nú þegar hvort 8. gr. reglugerðar nr. 713/2009 (og aðrir hlutar þriðja orkupakkans ef því er að skipta) standist stjórnarskrána, og það áður en Alþingi ákveður hvort samþykkja skuli umrædda ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar.****“ (Álitsgerð, bls. 41.)

Niðurstaða höfunda (bls. 43) er að það sé „vafa undirorpið hvort valdframsalið gangi lengra en rúmist innan ákvæða stjórnarskrárinnar“ og „Verði 8. gr. reglugerðar nr. 713/2009 tekin upp í EES-samninginn og innleidd í íslenskan rétt í óbreyttri mynd mun reglugerðarákvæðið fela í sér framsal framkvæmdarvalds til ESA sem ella væri á hendi íslenskra stjórnvalda. Verður ESA þá falið vald til að taka ákvarðanir sem munu binda íslensk stjórnvöld að landsrétti og munu um leið varða hagsmuni mikilsverðra raforkufyrirtækja og notenda raforkukerfisins beint og óbeint. ACER myndi einnig hafa umtalsverð áhrif á efni ákvarðana ESA. Umræddar ákvarðanir ESA lúta að nýtingu takmarkaðrar auðlindar sem felst í raforkuflutningsgetu um grunnvirki yfir landamæri. Ekki eru fordæmi fyrir slíku valdframsali til alþjóðlegra stofnana á grundvelli EES-samningsins.“

Þetta verður varla orðað með skýrari hætti. Fordæmalaust valdframsal til alþjóðlegra stofnana er varðar mikilvæga hagsmuni, nýtingu takmarkaðra auðlinda og hefur bein og óbein áhrif á raforkufyrirtæki og notendur hér á landi. Með öðrum orðum brot á stjórnarskrá.

ESA gæti höfðað samningsbrotamál á hendur Íslandi

Friðrik Árni og Stefán Már hafa varað við því að sú leið sem boðuð er gæti verið brot gegn skuldbindingum Íslands skv. EES-samningnum:

„Ef Alþingi myndi samþykkja ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar frá 5. maí 2017, en léti allt að einu hjá líða að innleiða reglugerð nr. 713/2009 í landsrétt, þá fæli slíkt í sér brot gegn skuldbindingum Íslands samkvæmt EES-samningnum og gæti það m.a. orðið til þess að ESA höfðaði samningsbrotamál á hendur Íslandi. Af sömu ástæðum myndi Alþingi í raun ekki geta fellt úr gildi lagasetningu sem innleiddi reglugerð nr. 713/2009 í landsrétt. Jafnframt verður ekki séð að Ísland geti óskað eftir breytingum á ákvörðun sameiginlegu EES-nefndarinnar eftir að hún hefur öðlast endanlegt gildi (með því að Ísland aflétti stjórnskipulegum fyrirvara við hana). Samkvæmt framansögðu er vandséð að Ísland gæti „afturkallað“ framsal ríkisvalds til ESA á grundvelli reglugerðar nr. 713/2009, ef reglugerðin væri tekin upp í EES-samninginn.“ - (Álitsgerð, bls. 42.)

Vandséð er hvers vegna þessi aðvörun rataði ekki inn í greinargerð sem fylgir þingsályktunartillögunni. Það hlýtur að vera mikilvægt að þingmenn geri sér grein fyrir þeirri lagalegu áhættu sem fylgir málinu.

Orkulöggjöf ESB hentar ekki íslenskum aðstæðum

Evrópusambandið glímir við orkuskort. Minna en þriðjungur af raforku ESB er framleiddur án bruna eða kjarnorku. Raforkuverð er hátt og sveiflast verulega eftir árstíðum, olíuverði og eftirspurn innan dags. Orkustefna og orkulöggjöf ESB miðar að því að leysa þessi vandamál með hliðsjón af hagsmunum 28 aðildarríkja og nokkur hundruð milljóna íbúa sem kaupa raforku á markaði sem þjónað er af þúsundum orkuvera.

Ísland framleiðir meiri raforku á íbúa en nokkur önnur þjóð, tífalt meiri orku en meðaltalið í ESB. Mikill meirihluti raforku landsins er afurð endurnýjanlegra auðlinda. Verð til neytenda er lágt í samanburði við ESB-svæðið, helmingi lægra en í Þýskalandi og verðsveiflur eru litlar. Yfir 90% orkukerfisins er í eigu ríkis eða sveitarfélaga og skilar miklum og vaxandi hagnaði (tugum milljarða) til samfélagsins. Um 80% raforkunnar eru seld til stórnotenda með langtímasamningum. Þar eru orkufyrirtækin okkar í alþjóðlegri samkeppni. Hins vegar er verðlagning á raforku til annarra notenda, þar á meðal innlends atvinnulífs og heimila, aðallega pólitísk ákvörðun.

Það er því ljóst að aðstæður ESB og Íslands í orkumálum eru gerólíkar. Sú löggjöf sem ESB þarfnast getur því valdið miklu óhagræði hér, þrengt möguleika til auðlindastýringar og fleira.

Nú þegar hafa orkupakkar 1 og 2 valdið hér óhagræði en með þeim varð skylt að skipta orkufyrirtækjum hins opinbera upp í smærri einingar: framleiðslu, dreifingu og sölu. Stofnaðar hafa verið nokkrar einkareknar söluskrifstofur til að selja neytendum rafmagn frá orkuverum sem neytendur eiga óbeint sjálfir. Afleiðingin er sú að sölukostnaður er orðinn stærri hluti af endanlegu verði raforku til neytenda.

Vegferð ESB er hvergi lokið með þriðja orkupakkanum. Sá fjórði er nánast tilbúinn og sá fimmti er boðaður. Hætt er við að orkupakkarnir muni kynda undir almennri og vaxandi óánægju með sjálfan EES-samninginn. Til að afstýra því er mikilvægt að undanskilja Ísland orkulöggjöf ESB áður en lengra er haldið, enda er landið ekki tengt orkumarkaði ESB og þarf að móta aðra löggjöf í sínum orkumálum en ESB.

Hagsmunir Íslands og ESB fara ekki saman í orkumálum

ESB býr við orkuskort og hátt raforkuverð en engin þjóð framleiðir jafn mikið rafmagn miðað við íbúafjölda og Íslendingar. Hagsmunir ESB lúta að því að tryggja aðgang að raforku á sem lægstu verði en hagsmunir Íslands eru þeir að raforkan nýtist til að efla innlent atvinnulíf og bæta lífskjör þeirra sem hér vilja búa.

Ef við viljum í framtíðinni selja umframorku úr landi um sæstreng yrðu það hagsmunir okkar að geta samt sem áður veitt innlendum notendum forgang að orku og samið um raforkuverð til sæstrengsins. Hvorugt yrði leyfilegt ef við innleiðum þriðja orkupakka ESB. Sæstrengurinn myndi kaupa raforku á markaðsverði og ekki mætti takmarka flæðið um hann. Raforkuverð myndi því hækka verulega til innlendra notenda.

Með sæstreng er einnig hætt við að ásókn í að virkja orkulindir Íslands muni aukast til muna. Sjónarmið Íslendinga um að vernda náttúru landsins gætu lotið í lægra haldi ef loftslagsmarkmið ESB og hagsmunir fjárfesta, sem nú safna hér vatnsréttindum, leggjast á eitt.

Ísland er sem betur fer ekki tengt orkumarkaði ESB og því á ESB ekki sanngjarna kröfu um að við innleiðum hér löggjöf orkumarkaðar ESB. Til að forða því að ólíkir hagsmunir í orkumálum valdi

togstreitu og spilli fyrir aðild Íslands að EES-samstarfinu er nauðsynlegt að Ísland fái undanþágu frá því að innleiða orkulöggjöf ESB.

Orkupakki þrjú styður við sæstreng

Nú telja sumir lögspekingar afar ólíklegt að hægt sé að leggja raforkustreng til Íslands án samþykkis hérlendra stjórnvalda. Til að taka af allan vafa stendur til að ákvörðun um raforkustreng verði formlega í höndum Alþingis en ekki stjórnvalda. Gallinn við þessa ráðstöfun er að hún breytir því ekki að EFTA-dómstóllinn mun hafa lokaorðið um ágreining varðandi EES-samninginn og sá dómstóll dæmir samkvæmt efni EES-samningsins sjálfs. Þar er ekki litið til einhliða fyrirvara eða ákvarðana Alþingis.

Það kom mörgum lögspekingum mjög á óvart þegar EFTA-dómstóllinn úrskurðaði að Ísland mætti ekki krefjast frystingar á innfluttu kjöti. Ríkið hefur síðan þurft að greiða innflytjendum milljarða í skaðabætur.

Fleiri en einn aðili hafa sýnt því áhuga að fjárfesta í raforkustreng til að flytja út orku frá Íslandi. Þriðji orkupakkinn hefur mikla þýðingu fyrir slíka aðila því hann dregur úr rekstraráhættu tenginga yfir landamæri. Orkupakki þrjú kemur á fót sjálfstæðri stofnun sem er óháð íslenskum stjórnvöldum og hefur það hlutverk að tryggja frjálst flæði raforku um strenginn á markaðsverði. Íslensk stjórnvöld gætu því ekki veitt innlendum notendum forgang að raforku né ákveðið lægra verð til innlendra notenda en strengnum býðst. Orkupakki þrjú er því mikilvæg forsenda fyrir rekstur raforkustrengs þótt fleira þurfi að sjálfsögðu að koma til.

Líkur standa til að aðili sem hefði burði til að leggja raforkustreng milli Íslands og ESB gæti stefnt íslenska ríkinu til greiðslu hárra skaðabóta vegna tapaðra tekna, fallist stjórnvöld eða Alþingi ekki á lagningu strengsins. EFTA-dómstóllinn myndi í slíku máli úrskurða á grundvelli EES-samningsins og þar gilda ekki einhliða fyrirvarar. Í skilningi EES-löggjafar er rafmagn vara sem lýtur fjórfrelsinu og synjun leyfis til að leggja raforkustreng yrði líklega talin hindrun á frjálsum flæði vörunnar.

Þótt þriðji orkupakkinn feli ekki í sér kvöð til að samþykkja sæstreng frá Íslandi til ESB þá gerir hann sæstrengsverkefni verðmætari því að hann tryggir sæstreng aðgang að innlendra orku á markaðsverði. Líklegt er að EFTA-dómstóllinn myndi úrskurða að bann við lagningu sæstrengs teldist ómálefnaleg hindrun á frjálsum flæði raforku á EES-svæðinu. Í slíku máli gætu skaðabótakröfur hlaupið á tugum milljarða.

Markaðsvæðing orku án lýðræðislegrar umræðu.

Með orkupökkunum er innleitt hér regluverk sem leiðir til grundvallarbreytinga á fyrirkomulagi orkumála. Hér á landi hefur orkukerfið verið nær alfarið í sameign þjóðarinnar. Hér er framleidd tvöfalt meiri raforka á íbúa en í nokkru öðru ríki. Þjóðin nýtur í sameiningu vaxandi arðs af orkuframleiðslu. Orkumál eru án nokkurs vafa eitt stærsta hagsmunamál þjóðarinnar en umræðan um framtíð orkumála hefur samt ekki verið fyrirferðamikil.

Með orkupökkunum verða umskipti til markaðsvæðingar orkukerfisins, án þess að áður hafi farið fram ítarleg greining á margvíslegum áhrifum markaðsvæðingar eða að afstaða landsmanna til slíkrar grundvallarbreytingar hafi verið könnuð. Áður en lengra er haldið á sömu braut væri skynsamlegt að taka umræðuna, meta kosti og galla og kanna hvort almenn sátt ríki um frekari markaðsvæðingu orkukerfisins.

Við skorum á þingmenn að hafna orkupakkanum

„Ágætu alþingismenn, segið nei við staðfestingu ákvörðunar sameiginlegu EES-nefndarinnar, nr. 97/2017, um breytingu á IV. viðauka (Orka) við EES-samninginn (þriðji orkupakkinn).

Beinið þeim tilmælum til sameiginlegu EES-nefndarinnar að Ísland verði undanþegið innleiðingu þriðja orkupakkans enda er Ísland ekki tengt raforkumarkaði ESB.“

Fleiri en tíu þúsund manns hafa nú þegar tekið undir ofangreinda áskorun til þingmanna á vef samtakanna www.orkanokkar.is og verður haldið áfram að taka við undirskriftum á meðan málið er til meðferðar Alþingis.

Reykjavík 29. apríl 2019

Samtökin Orkan okkar myndu fagna því ef talsmenn þeirra mættu koma á fund nefndarinnar til að ræða málefnið nánar við nefndina. Undir umsögnina rita f.h. samtakanna Orkan okkar:

Birgir Örn Steingrímsson fjármála- og hagfræðingur
Bjarni Jónsson rafmagnsverkfræðingur
Elinóra Inga Sigurðardóttir frumkvöðull
Erlendur Borgþórsson framkvæmdastjóri
Frosti Sigurjónsson rekstrarhagfræðingur, fv. þingmaður
Guðni Ágústsson fv. ráðherra
Haraldur Ólafsson veðurfræðingur
Hjörleifur Guttormsson fv. ráðherra
Jón Bjarnason master í búvísindum, fv. ráðherra
Júlíus Valsson gigtarlæknir
Rakel Sigurgeirsdóttir háskólanemi
Sighvatur Björgvinsson fv. ráðherra
Sigurbjörn Svavarsson rekstrarfræðingur, framkvæmdastjóri
Stefán Arnórsson jarðefnafræðingur, prófessor emeritus
Styrmir Gunnarsson fv. ritstjóri
Ögmundur Jónasson fv. ráðherra